



ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԿԱՐԵՆԱՑ

Մամուլ իւրաքանչիւր շրջանը՝ 52 օրինակ է :
 Ստորագրութեան տեղն է Պոլիս , Զինճիւղի—խան վեքիյարի
 թիւ 48 :
 Դուրս ելթալիք թերթից փոստայի ծախքը առնողին վրայ է :

Շրջանին դրնը դահեկան կանխիկ	60
Կիսաշրջանը » »	30
Մէկ թիւը՝ փարայ	5?
Ծանուցմանց տողն է դահեկան	2

ԹԻԻ 216 ՉՈՐԵՐՇԱՐԹԻ

Դ. ՏԱՐԻ Ե. ՇՐՁԱՆ

1872 ՅՈՒՆԻՍ 19

ԳՐԱԿԱՆ ԱՍՊԱՐԻԶԻՆ ՄԷՁ ԿՈՒԿՈՒԶԻ ԽԱՂ ՄԸ

Ժամանակէ մը ՚ի վեր մեր ազգին մէջէն մեր
 ազգին համար աղէկ կամ գէշ խօսիլը այն-
 չափ սովորական բան մը դարձած է որ , աղէկ
 ալ ըսես գէշ ալ , հասարակութիւնը երեսդ ՚ի
 վեր նայելով կատարեալ անտարբերութեամբ
 մը քեզ մտիկ կ'ընէ , ուշով մը աչքիդ մէջը նա-
 յելով թէ ի՞նչ նպատակաւ է ըրածդ , վասն զի
 ժողովուրդը փորձով համազուած է թէ , ընդ-
 հանրութեան շահուն համար ազգին մէջ դոր-
 ծող չէ մնացած . մէկն ալ ելլէ ազգը գովելու
 ըլլայնէ , կենէ ազգին կռնակէն բան մ'ունի
 ձեռք անցընելիք կ'ըսեն : Եթէ մէկ ուրիշն ալ
 ելլէ գէշ ըսէ , աս ալ մէկ քանիին դէմ ունե-
 ցած ատելութիւնն ու վրէժը բոլոր ազգէն
 առնելու ելեր է կ'ըսեն :

Ազգին վիճակին վրայ կարծիք յայտնողներուն
 նկատմամբ գոյացած այսպիսի ընդհանուր հա-
 մոզում մը պատուաւոր բան մը ըլլալէ շատ հե-
 ոու է . վասն զի վատ մարդոց յատուկ է կամ
 անդիլի ծայր շողքորդ ըլլալ , և կամ անդիլի

ծայր թշնամի ըլլալ : Այս տեսակ մարդիկ մի-
 ջին և անաչառ ճամբայ մը չեն կրնար ունենալ ,
 Բայց օտարազգի անձանց համար այնպէս չէ :
 Օտար մէկը ելաւ հրապարակաւ մեր ազգին
 համար գէշ բան մը ըսաւ մի , իսկոյն այդ ան-
 ձին դէմ՝ ազգովին պատերազմ հրատարակելն
 ու յարձակիլը մէկ կ'ըլլայ : Եթէ ընդհակառա-
 կըն այդ օտար անձը մեր ազգին համար աղէկ
 բան մը ըսաւ կամ գրեց մի , ազգովին այդ
 մարդուն ըսածը կամ գրածը ուխտանայով
 բարձրացնելու և գովաբանելու կ'սկսուի : Մեր
 ազգին համար օտարասէր է կ'ըսեն , ոչ թէ օ-
 տար ազգերը իրմէն աւելի սիրելուն համար ,
 այլ օտար աղդաց դիտողութիւններուն՝ իրեն-
 ներէն աւելի արժէք ու կարևորութիւն տա-
 լուն համար :

Սակայն օտարին մեր վրայ բան չը գրելը ,
 գրելն ո՛րչափ աւելի օգտակար ըլլալը՝ մօտերս
 տեղի ունեցած մէկ դէպքէն դիւրին է դու-
 չակել :

Լէվոնթ-թայմը լրագիրը՝ մեր ազգին հա-
 մար էփ աղէկ ատեն բացարձակ լուռութիւն մը
 պահելէն ետքը , մարդը կ'ըլլէ օր մը , ով գի-
 տէ ինչ նպատակաւ , բան մը կ'ըսէ : Ասիկայ

այն ատեն ուշագործեան չ'առնուիր, բայց այս օրերս յանկարծ հոտելով, հոտը աշխարհ կը բռնէ: Մէկը ցիցի մը ծայր անցընելով դրօշակի պէս ուսը կը զարնէ ու կը պարտի. ուրիշ մը կտոր կտոր ընել կ'ուզէ, մէկ ուրիշը ձախ ձեռքը կտրել կ'ուզէ, միւսն ալ ձեռքը համբուրելու կը վազէ:

Այս խառնաշփոթ վիճակին մէջէն յանկարծ մէկ քանի հոգի երևան ելնելով, ձեռքերնին մէյմէկ Անդղիներէն բառեր բռնած, կ'սկսէ խաղալու կ'սկսին:

— Ճօնի, ճօնի, լճք հիր:

— Այդչափ խորունկը մի' մտնար, Հայերէն ըսէ:

— Էյ, ես ձեռքս ըսէ՛ս մը ունիմ:

— Ես ալ ըսէ՛ն բռներ եմ, դուն ինչ ունիս նայիմ:

— Օ՛, ես, լէ՛նճիդը, «բէ՛րէ, է՛նլէնդ»...

— Է՛հ, ես ալ լէ՛նճի բռներ եմ, հայտէ նայինք առաջ ո՛վ պիտի նետէ, օւրէյն:

— Նետէ՛ նայինք, շօնի:

— Առաջ թող «բէ՛րէ» նետէ:

— Դ՛ոն նետէ, — ես նետեմ, անիկայ նետէ:

— Իշթէ ես նետեցի, ըսէ՛ս, կ'սկսուծ:

— Ան չ'եղաւ, ես պիտի նետեմ, լէ՛նճիդը, տեսա՞ր կուկուճը աս է իշտէ:

— Օ՛, չ'եղաւ ատիկայ, հէմ իլիմօնին ձեռքէն ինկաւ, ատիկայ հի՛շ չ'եղաւ:

— Նայեցէ՛ք, նայեցէ՛ք, հիմայ ես պիտի նետեմ, ըսէ՛ս:

— Հայտէ՛, չուխուրը ինկաւ:

— Ես վաստըկեցայ, — ո՛ր է, կեցիր նայինք տահա:

— Ասդին տահա լէ՛նճի կայ, հէմ դուն չ'օճուխ ես:

— Ան չի սեպուիր, ես չուխուրը նետեցի, կուկուճը վաստըկեցայ:

— Ո՞վ ըսաւ, — ես ըսի, — դուն ըսիր, — ան ըսաւ:

— Աս ասանկ չըպիտի ըլլայ, հասկցուեցաւ, մէկ ուրիշի դիմելու ենք:

— Հա՛հ, թող ա՛ն վճիռը տայ, զո՞վ պիտի

որոշենք:

— Կեցէ՛ք նայիմ, «բէ՛րէ, է՛նլէնդ»...

Հա՛հ, պըզտիկ մատիս վրայ ինկաւ:

— Ո՞վ դրեր էիր:

— Միտքէս Մասիսը դրեր էի պըզտիկ մատիս վրայ:

— Է՛հ, է՛հ, Մէթըր Մասիսը, ան աղէկ է անոր երթանք:

— Չ'ըլլար, ատամ, ան անդղիներէնին պոչէն անդամ խապար չունի:

— Բայց դաղղիներէնին մէջ ֆէ՛ր է:

— Է՛հ, խնդիրը դաղղիներէնին վրայ չէ, անդղիներէնին վրայ է, ըսէ՛ս, ըսէ՛ս:

— Ադ թող մէկդի մնայ, ուրիշ ո՞վ կայ:

— Լորտ Կլապարժընին դիմենք:

— Ան ալ չ'ըլլար, պահպանողական է, լորտ է:

— Անանկ է նէ Տիգրայիլին:

— Ան ալ հրէայ է, անդղիներէն չըգիտեր:

— Էյ ճէնէրալ Կրանթին երթանք:

— Հա՛հ, ան աղէկ է, բայց խեղճը հայերէն չըգիտեր:

— Կեցի՛ք, անանկ է նէ, աղէկ միտքս ինկաւ, սա ամերիկացի Պրօֆին դիմենք, այդ ընկերութիւնը թէ՛ անդղիներէն լաւ գիտէ, և թէ՛ հայերէն:

— Չէ՛, հայերէն այնչափ լաւ չեն գիտեր:

— Բայց որչափ ըլլայ նէ, դարձեալ Լէմոն ճեանէն և Կրճիկեանէն աղէկ հայերէն գիտեն ես տա մարդիկները:

— Ադ չիտակ է, հայտէ երթանք, բայց նայեցէ՛ք, ըսեմ, իմ խօսքս պիտի ըլլայ, հա՛:

— Չէ՛, իմ խօսքս պիտի ըլլայ, չէնէ չեմ երթար, չեմ ընդունիր:

— Ատ ինչ ըսել է, հէմ վճիռի պիտի սպասես, հէմ ալ խօսքդ պիտի ըլլայ անպատճառ, էյ ադ ինչի՞ս դատաստանի սպասելն եղաւ:

— Դուն լուռ կեցիր, դուն չուխուրը ինկար:

— Էյ դուն ալ բոլորովին մոլորեցար:

— Աս ալ լաբիւրինթոսը ինկաւ:

— Վա՛յ, աս ալ Կէնէն ինկաւ, կէնէն խօսքը իմ է, իմ պիտի ըլլայ:

—Աս ալ չեղաւ, չէնէ եկէք նորէն կու-
կուճ խաղալու սկսինք :

—Ի՞նչ կ'ելլէ աակէ :

—Ո՛վ չուգուրը չի յնայ նէ, ան պիտի վա-
տըկի :

—Հայտէ, շո՛ւ, սկսէ :

—Ես չեմ խաղար, իմ ըսթէյճս կ'ոտրեցաւ :

—Նոր մը առ, նա՛, դուռն ալ ի՞նչ չե՞ր
բռնէ, առ նետէ նայինք :

Դպրատան տղոց, վարժարանի պարտէզին
մէջ կամ փողոցին մէկ ծայրը կուկուճ խաղա-
լին տեսնուած էր ամա, գրական ասպարէզին
մէջ գրիչ խաղցնող մարդոց ելլալ կուկուճ խա-
ղալը քիչ մը քիչ հետաքրքրական ու զուար-
ճալի բան չէ եղեր : Բայց աւելի՛ զարմանալին
կայ : Բառերը այնքան քաշկռտուեցան, այն-
քան ծեծուեցան, այնքան հըրժարեցան,
այնքան շո՛ւ-ւ-ւ-ւ ինկան ելան որ, իրենց բուն
նախնական կերպարանքին ալ կ'որոնցունելով,
հիմայ ելլես ասոնք բուն իսկ լէվրէթ-թայմը-
ղի խմբագրին ալ տանիսնէ՝ հարցունելու հա-
մար թէ այս բառերը դուռն ի՞նչ նշանակու-
թեամբ ու նպատակաւ գրեցիր, մարդը ին-
քն ալ պիտի շուարի մնայ, ու այդ բառերն
իրն ըլլալը համոզուելու համար, էփ աղէկ
զահմէթ պիտի քաշէ մարդը, անկէ ետքն ալ
ո՞վ գիտէ ի՞նչ Սկովտիական բացատրութիւն
պիտի տայ :

Լուրերու սովուն, լրագրաց բռններով
սուտ շինելը տեսած էինք, բայց գրական
ասպարէզին մէջ բառերով կուկուճ խաղալու
ելլելին այս առաջին անգամն է որ կը տես-
նենք :

Ս. ՊԱՊԻՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մամուլ ասկէ յառաջ իւր նիւթոց չըրջա-
նը, ընդարձակել խոստացած է, ինչպէս մէկ
քանին փորձերով ալ ցոյց տուաւ, քաղաքա-
կան խնդրոց վրայ իւր հեռագրական թըղ-
թակցութիւններն ու կարծիքները ներկայա-
ցընելով ընթերցողաց :

Այսուհետեւ քաղաքական և կառավարա-
կան խնդիրներն ալ նիւթ պիտի ընէ իրեն, և
այսօրուրնէ խօսիլ կ'սկսի :

Բայց զի չենք ուզեր որ մեր պատճառաւը
վեհապետաց մէջը մէկըմէկու դէմ նախանձ
կամ ատելութիւն մը երնէ նախապատուու-
թեան առթիւ, ուստի մենք որոշեցինք այս
անգամ Հռովմայ Բահանայապետ Ս. Պապէն
սկսիլ, որովհետեւ սա նախ և առաջ երկու
տեսակ իշխանութիւն ունի իր անձին վրայ,
մէկն է Պօղոս Պետրոսի բանալեաց իշխանու-
թիւնը, և միւսն է Սէնթ-Սթի թնդանութե-
րուն հրամայելու իշխանութիւնը, մեկ ձեռ-
քովը բռնած է խաչին զօրութիւնը, միւս
ձեռքովն ալ տակաւին բռներ թող չիտար
Սրոյ զօրութիւնը : Ասկէ զատ բոլոր կենդանի
վեհապետներուն ալ ամենէն երիցադոյն է,
վասն զի անցեալ օր ժողովի մը մէջ կըսէր թէ
այս ութսուներորդ անգամն է որ ինքն
ձմերուկ ճաշակելու բարեբաղդութիւնը ու-
նեցեր էր :

Այս մարդուն ծերութենէն, որչափ որ ըս-
տորին անգամները օր մը գլխուն փորձանք մը
բերել կ'սպառնան ալ նէ, կարծես թէ ընդ-
հակառակն վերին անգամներն ու զգայա-
րանքներն ալ այնքան նորանոր զօրանալու
կ'սկսին : Մինակ օրը երկու լիթրա հաց, երեք
լիթրա միս, չորս լիթրա պրաս, հինգ լիթրա
գինի, վեց լիթրա ալ չեմ գիտեր ինչ կ'ըստա-
ռէ, բայց այսչափով չը լմնար գործը, ամեն
օր իշխանաւորաց ընդունելութիւններ կըն-
ծայէ, օրը տասն անգամ ճառ կը խօսի, լուռ
կեցած ատենն ալ, ետքէն խօսելիքները կը
պատրաստէ :

—Ասի աշխարհիս ամեն մասերուն մէջ ի-
րեն հարազատ մէյմէկ զաւակ ունի, որք ա-
մեն մէկը իրեն կեցած տեղը Պապին ամեն
մէկ անգամը կը ներկայացնէ : Ինչպէս Սէնթ-
Սթի Պապին սիրտը, Գաղղիոյ մէջ Տիւբանլու-
ալ ձեռքը, Տաճկաստանի մէջ Հասուն՝ ձա-
խը, և այլն : Բարեբաղդաբար Անդղիոյ մէջ
չ'ունի, բայց աս ալ իր պէլան կը քաշէկորա,
չը գիտէ խեղճը թէ բոլոր իւր այս ձախոր-

դու թեանց, ֆէնեաններու և Ալապամայի փորձանքներուն պատճառը՝ երկրին մէջ Պապին մէկ կամակատար ներկայացուցիչը չը գտնուիլուն է .

Պարբերական թերթերն քանի որ ասոր մահը կը փութացնեն, ինքն ալ այնչափ աւելի տակաւին երկար ապրելու յոյսեր կուտայ իւր ճառերուն մէջ. ինքը որ 80 տարու էր և 37 տարի է որ պապական օթոռին փակած է, տակաւին այսչափ մ'ալ ապրելու ապահովութիւն կուտայ .

Անցեալները տեսնելով որ դեռ իւր ողջութեանը՝ Եւրոպական կառավարութիւնները մէջերնին ժողովք մը կազմելու խօսք կընեն իրեն յաջորդ մը օրոշելու համար, հետեւեալ օրը կելլէ քսան և հինգ ճառ կ'արտասանէ, որոնց ամենուն մէջն ալ կ'ըսէ թէ տակաւին ինքը այնչափ երկար պիտի ապրի, մինչև որ եկեղեցւոյն յաղթանակը աչքովը տեսնէ, կամ եթէ աչքովն ալ չը կրնայ տեսնել նէ, գոնէ ականջովը լսէ . չենք դիտեր ինչո՞ւ չ'ըսեր նա և որ եթէ ականջն ալ լսելու չ'ըլլայ նէ, ո՞ր տեղէն պիտի իմանայ այդ յաղթանակը :

Բայց ո՞րն է այդ յաղթանակ ըսուածը, քառասուն տարիէ 'ի վեր եկեղեցւոյն յաղթանակը կը պօռայ, և երթալով եկեղեցին մոխրի վրայ նըստեցուց, թէ և ինքն ալ մէկտեղ մոխրի վրայ նստաւ . եթէ յաղթանակ ըսուածը հազադարձը հասկնալու է նէ, Աստուած իր եկեղեցին պահպանելու կամ հաստատուն պահելու համար, ատանկ ութսուն տարեկան զառամեալ ծերերու պաշտպանութեանը պէտք չ'ունի .

Չէ . թէ որ եկեղեցւոյ յաղթանակը ըսելով, Հասունեան խնդրոյն վախճանը կը հասկնայ նէ, գո՛ւ միայն կաս յերուսաղէմ, այդ խնդիրը վախճանն ալ գտաւ, յարութիւնն ալ, և դուն տակաւին երա՞ղ կը տեսնես . չես հաւատարմէ Հասունին հաբցուր . ան յոյսը կտրեց ասկէ, և շիտակ շունջը դահուդ ստորոտը առնելու վաղեց . Եկու դուն ալ յոյսդ կտրէ տէ, ալ սա յաղթանակին վրայ, Սիմէօն ծերունիին պէս ձեռքերդ բաց, աչքերդ դոցէ ու ըսէ .

Արդ արձակեա՛ տէր զճառայս քո, զի տեսին աչք իմ զփրկութիւն ազգին Հայոց :

Հռովմէն մեղ կը զրեն :

Րօմ 12, 24 Յուլիս 1872

... Միւլիֆ Էֆէնտի,

Ղաղթեալը միւլհիքէնիդին թաթլիյէթ միւտտէթինին ինքիդասը իլէ՛ թապ ու նէչըէ պաշլանկըն նէ քատար մահզուլիյէթիմի մու՛ ճիպ օլտու իսէ, Հասուն էֆէնտինին մէսլէքէթ ինիդի թէրք պիլէ, պու թարաֆա աղիմէթէ մէհպուրիյէթի պէնտէնիդի օլ քատար մահզուն իթմիշ տիր . զիրա էֆէնտիյի մու՛մաթլէյհին օրատա պուլընտըլարը միւտտէթէ պին տիւրլիւ լէօպ վէ ֆըրըլտաքլարըն իսթիհզա իտուպ քէնտու թարաֆիկըլէրինի պիլէ թէհիլքէ վէ մուլթաթարատան վիքայէ վէ մուհաֆազա իյէմէքտէ օլաղընը սըրատա, մու՛ մաթլէյհին հէր նասըլ իսէ պէօյլէ պաղթէթէն թէրքը վաթան վէ թէպաթիլի կուվա իթմէսի, հէմ զաղթանըղըն պիր թարաֆը ագսադ կիպի գալմըշ վէ, հէմ տէ մու՛մաթլէյհին Սթամպուլ իլէ իտէճէկի կիզլի վէ թէէսիլի (հա՛ պապամ հա՛) մուլթապէրաթըն իսթիք նահընա մուվաֆիքա օլամայաճաղընը միւհիթէ միլ պուլընմըշ իսէ տէ, պունուն պիրիճիք չաթէսի՛ Հասուն էֆէնտինին աղիզ ահպապը վէ սըադ ու իսթաքամէթի մէշհուտը ալէմ օլան սիդին մահուտ Մէփիստոթիլի, Բամայա մէմուրիյէթը մախսուսէ իլէ սէվը իթմէնին չարէյի սէրիյէսինէ պաքմալըսընը՝ քէնտուսինէ չէտիտէն թէնպիհ վէ նասիհէթ իտէրէք քի պուրանըն քարտինալարը բէնչէսինտէն բէրվասը օլմասըն տա, մաաղալլահ Հասուն էֆէնտինին եէնի եաբտըրտըղը գէլէպլէսինէ տիւշմէսին, զիրա Սթամպուլտաքի պիլտիյի անկար, տկար, նիհար Հասուն տէյիլ՝ շիմտի ճիզլիթլէրին ճէմիյէթ բէյլպիկի պա ֆէրմանը հաղըթը բաբա բէնահի էօհտէսինէ թէվճիհ պուլընտը .

ղը քէնտուսինտէն պաշկա իշպու ըրյասէթէ շայէսթէ քիմսէյի պուլամատը քլարընա համլ օշնուր :

Մէփիստոփէլինիգի կէօնտէրաիյինիպտէպէլ քի Հասուն էֆէնտիի թէպալի կէօրէրէք թա նըյամայուպ ալտանմատը իշուն էշդեալ վէ քըյաֆէթինի թարիֆէ մէճպուր օլտում :

Պըյըք վէ սաքալ վէ քաշ վէ պաշ քեամիլ էն թըրաշ, Ստանպուլտաքի սարարմըշ սօլմուշ պէնզի եէրինէ ստաքօղ կիպի սուրաթ, պուրուն տէլիքլէրի էնֆիլէ իլէ մէմլու, թիւյի պօլ մօռ քօռտէլալը ճէսիմ պիր շաքկա, տէ վէ թիւլինտէն մամուլ լնկիւրիւ սօֆու քեալի կէնիշ պիր ճիւպպէ, պէլինտէ մօռ քատիֆէ քուշաք, քուշաղըն իւզէրի սըրմա իլէ իշ լէնմիշ պիր էօրիւ քաֆատը իլէ իքի տէ խաշ վարի քէմիք, էլինտէ ուզուն պիր ասա, ա սանըն պաշընտա հաղըթը Ստէմին մէյվէյի մէմնուէսի ըէսմի թէճէսսիւմ օլընմըշ, պու քըյաֆէթտէ պուրանըն հէր ճիւղլիթ մանաթ թըրլարընը քէշֆ վէ մուայէնէսի զըմնընտա, թափառական հրէայ կիպի տօլաշմաքտա տըր, աստըղը աստըք, քէստիյի քէստիք ֆէրմանը նա մայիք պուլընտըղընտան, տահա տիւնքի կիւն Ս. Պետրոս քիլիսէսի բիշիկեահրնտա, իխ թիլալ կիրուհինտէն աֆիթապ վէ մէհթապ կիպի տիւլէր իքի նէֆէր պի սուշ մայրապետլէրի շիշէ կէշիւրիպ, նահատակքեարի քէ պապ իլլէմիշ տիր :

Պու կիտիշտէ պիլիմ ըէյիա էֆէնտի եա գընտա պիր Նարուգոդոնտոր ֆուրունը եաք տըրարաք, ըասթ կէլտիյի կախակայեալ վէ հերձուածող կիրուհինի քիւլհանա աթմաք իւզրէ պիր ըաքօրթօ թանզիմ իտիւպ, Բարա հաղըթլէրինէ թաքալիմ իթմիշ իսէ տէ, Բա քա ճէվապ օլարաք ֆուրուն եաքտըրմաք մէ սարիֆաթընա հասպէլ մուղայիքա խաղինէսի նին թահամմիլիւ օլմայուպ վէսիւլ նամնտա մէշհուր օլան եանար տաղը պու իշէ քուլա նըլմասընը էմի իլլէմիշ տիր :

Իշպու մէմուրիյէթլէրին պիրպիրի աքքա սընա Հասուն էֆէնտիյէ թէվճիհտէն միւրատ, Սթանպուլտա պու ատամալ քաղպէթ իթ :

մէտինիղիտէ պուրատա քէնտուսինի պու մըր թէպէլէրէ իրաիրմէքտէյիլ, վարըն հասէտի նիղտէն պիւթիւն պիւթիւն հերեթիկոս օլուն կիպի պիր ալղը ինթիգամէ մէպնի օլտըղը զանն օլընմաքտա տըր :

Վէլ հասուլ էֆէնտիյի մուամիլէյհին մէլուֆ օլտըղը տըրայէթը քէսիրէսի սայէսինտէ, կիւնին պիրինտէ պիւթիւն ճիւղլիթլէրի պիւրէր վէսիլէ իլէ մահլ իտուպ, մալ վէ էմիթալալընը պիթ թաքրիպ զասպ ու զապթ իլէ, Ս նառակ օրդի կիպի Սթանպուլ սիվիլէրէք թէքմիլ աշըրտըղը բարալարը Բիւքէլեան վէ Պալթիյարեանա պիթ թէսլիմ, պիրինին էլինի վէ տիկէրինի պաղընը պուս իլէ, իշթէ պէն կէլտիմ, նէտամէթիմի աղ իլլէրիմ, աֆիլը նըղը տիլէրիմ, ալըն շու բարալարը էսկիտէն չալտըքլարըմըն պէշ օն միսլի տիր, քեաշկի հէր քէս տէ պէնիմ կիպի թէպրիյէյի զիմմէթ իթսէ տէյերէք Հասուն էֆէնտինին պու վէշհ իլլէ միլլէթինին քուճաղընա քալուշմասընա կիւն վէ կիւնտիւզ արաղ արասը քէսիլմէղ տուալար վէ աղօթեալար իլէ մէշղուլ օլմալարընը քէնտու թաքաֆկիրլէրինէ զաղէթանըղ վասէթաթը իլէ թէպիլղ պույուլմանըղը խասսէթէն թէմէնին իլլէրիմ :

Տօ Բերէւէ Դի

Մէֆիստֆէլինի

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԱՂԻՄՈՒԹԻՒՆԸ

Քանի որ մենք ինքզինքնիս գիտենք նէ մեր արհեստաւորներուն բերնէն, այս արուեստը վերցաւ, աս պարիթ եղաւ, աս պաթմիշ եղաւէն զատ ուրիշ խօսք լաած չունինք : անանկ որ եթէ մէկը ասոնց խօսքին հաւատալու ըլլայ նէ, Տաճկաստանի մէջ, ալ բնաւ մէկ հատ արուեստ մ'անգամ մնացած չըլլալով, ամէն մարդ ձեռքերը գործէ քաշած՝ քեշիկը խաղան կոր պիտի կարծէ :

Իրաւ, մենք չ'ենք ըսեք թէ Նոյ նահապե-

տին ատենէն ՚ի վեր մինչև հիմայ որչափ արհեստ կայ նէ՝ ամենքն ալ կը կենան կոր . մինակ Նոյնահապետին ժամանակէն գինի կոխելու արհեստ մը կայ որ , մինակ ագ մինչեւ հիմայ իւր բոլոր պարզութեամբը անփոփոխ մնացեր է .

Բայց բնական բան է թէ մարդուս պիտոյքը ու ճաշակը որչափ փոխուի , այնչափ ալ այդ պիտոյից ու ճաշակին վերաբերեալ արհեստներն ալ հետզհետէ փոխուելու վրայ են : Իսկ արհեստ մը վերնալ , և անոր տեղը ուրիշ արհեստ մը չ'անցնել՝ այդ անկարելի բան է , մանաւանդ թէ փորձով ալ յայտնի է որ մէկին տեղ երկուք չ'առ ըլլալու վրայ է :

Ասկէ յիսուն տարի առաջ Ինթիսապի տետրակին մէջ երեսունը եօթնուկէս արհեստի անունէն աւելի բան չըկար , փառք Աստուծոյ այսօր Շէհիր էմանէթին տումարին մէջը 250 էն աւելի արհեստի անուն կայ . ասոնք չըտեսնել ու լայկան կանանց պէս « մեր արհեստը պաթմիշ եղաւ , ալ չըբանիր կոր » ըսելով նշատիլ ողբալը , ծուլութենէն և նախապաշարու մէն զատ ուրիշ բան չէ :

Իրաւ , մարդուս իր ձեռքէն և սորվածէն զատուիլը դիւրին բան չէ , բայց ի՞նչ օգուտ ես չեմ զատուիլ ըսելը օգուտ չ'ունի , մենք ալ առաջ ասանկ չէինք , բայց , ուղենք չ'ուղենք ժամանակին աշխատի ըլլանք . ասիկայ տիեզերական օրէնք է . ո՛չ լայ մտիկ կընէ . ո՛չ ողբ , ո՛չ քն , ոչ զո և ոչ Բեհու . այս փոփոխութիւնը միշտ և ամեն ատեն պիտի ըլլայ , մենք ալ ուղենք չ'ուղենք ետեւէն երթալով պիտի յարմարինք ատոր :

Մենք հասարակութեան օգտակար ծառայութիւն մը ընելու նպատակաւ և « ալ մեզի գործելու արհեստ չըմնաց » ըսողներուն սըխալմունքը ցոյց-տալու համար , սա հետեւեալ արուեստից ցուցակը կը հրատարակենք , որ պէս զի փորձով ալ հաստատած ըլլանք թէ մէկը վերցաւ նէ՝ տեղը երկուք անցաւ :

Գալլաքճուլութիւնը վերցաւ նէ՝ տեղը կարճ ֆէսճուլութիւնը անցաւ :

Գալլաքճուլութիւնը վերցաւ նէ՝ տեղը չար

խաճութիւնը անցաւ :

Չէտիկ փապուճին տեղ՝ բիւսկիւլիւ պօթը անցաւ :

Նալչալը չիղմէին տեղ՝ մահմուզլու նաբօլէօնը անցաւ :

Ալիպէյ-իչիին տեղ՝ ֆէհատխանէ-իչին անցաւ :

Սեւայիին տեղ՝ ճերմակային անցաւ :

Սիւզէնիին տեղ կարի մաքինան անցաւ :

Սանտալճուլութեան տեղ՝ Ֆիլիքաճութիւն :

Մափուճութեան տեղ՝ խաբտանութիւն :

Առապաճութեան տեղ՝ թրամիլայճութիւն :

Օգեայճութեան տեղ՝ թօփճութիւն :

Չուպուքճութիւնը վերցաւ , տեղը պաստոնճութիւնը անցաւ :

Չըպուիի զըվանայ չինելը պարիթ եղաւ , տեղը խելքի զըվանայ չինելը անցաւ :

Մամէլէճութիւնը վերցաւ՝ տեղը Պանքաճութիւնը անցաւ :

Օսմանլը թէրզուլութեանն տեղ՝ չինիմաչունի թէրզուլութիւնն անցաւ :

Խութլիւճութեան տեղ՝ թաս խալլաքճութիւն :

Աղլիկտես երթալու տեղ՝ թրախօմաճութիւն :

Միւճէսսէմճութեան տեղ՝ պասմաճութիւն :

Քէսէճութեան տեղ՝ եանքէսիճութիւն :

Քըլլճութեան տեղ՝ ըլիօլլըքճութիւն :

Եէսիրճութեան տեղ՝ պէսլէմէճութիւն :

Մուսահաթ , թէմրէյի , գուլունճ ևն . աղօթելու տեղ՝ մայնեթիլմ :

Չորս հարիւր տիրէմնոց օխային տեղ՝ երեք հարիւր քառասուն տիրէմնոց լիթրա :

Սըչըն և էնտաղէին տեղ՝ մէթրօ և եարտա :

Ալէհրամի տեղ՝ ինկիլիզ հալլսը :

Կար կարելու տեղ՝ երգ ու բիանօ :

Հինա խաղցունելու տեղ՝ քատրիլ լանսիէ :

Լալկանճութեան տեղ՝ հայրենիք :

Շարականճութեան տեղ՝ դերասանութիւն :

Խախամի սոնէդաճութեան տեղ՝ չինեօնճութիւն :

կոչնակծիութեան տեղ՝ քամբանածիութիւն .

ժամկոչութեան տեղ՝ պէքծիութիւն :

Գալուք սալսցընութեան տեղ՝ վարժապետութիւն .

Ջանաք եալայնութեան տեղ՝ թեղալութիւն .

Եալան շահիտծիութեան տեղ՝ փաստաբանութիւն .

Պատկերհանութեան տեղ՝ ֆոթօկրաֆիութիւն .

Եախալը ֆէրաճէճիութեան տեղ՝ եախաւարդ տէքօթէճիութիւն .

Սրվաճութեան տեղ՝ բուտրաճիութիւն .

Երեսի ջուրի տեղ՝ կարմիր պոյաճութիւն :

Անթիւսութեան տեղ՝ լրկրրաճութիւն .

Գործ չ'ունեցող և արհեստին պաթալ եղող մարդիկ , , ասոնց ո'րն որ կուզեն , և իրենց պարիթ արհեստին էն մօտը ո'րն որ կը գտնուի և իրենց կը յարմարի նէ , թող զատեն զատեն ու հաւնածնին առնեն , վասն զի անգործութիւնը ու ծուլութիւնը մահացումն է , « պօշ տուրմատան իսէ՛ պօշ չալը՝ մասը է յի տիր » ըսած է հռչակաւոր Նասրէտօն , հարկաւ մարդը բան մը գիտէ :

—○○○○—

Տրապիզոնէն եկած նամակէ մը հետեւեալը կը քաղենք :

«Քաղաքիս մերձակայ գիւղաքաղաքներէն երկուքը Սիւրմէնէ և Օֆուի բնակիչքը կրկին ոտք ելնելով , սկսան իրենց սահմանադիտոց պատճառաւ փոքր պատերազմ մը բանալ մէջերնին , ուրկէ մարդ անցնել չէին տար :

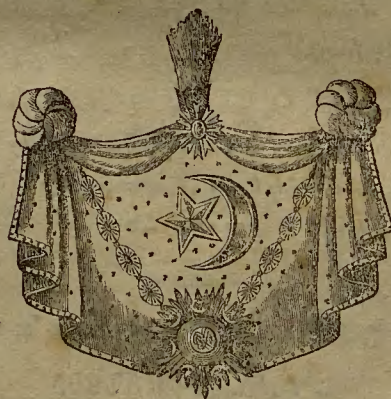
Վերջապէս երկու կողմանէ 7-8 մարդ մեռնելով և նոյն չափ մ'ալ վիրաւորուեցաւ , անմիջապէս տեղւոյս կառավարութիւնը փութաց զօրք խաւրելով գիւղացիքը խաղաղեցուց և յանցաւորները բռնուելով բանտարկուեցան :

Տեղւոյս Հասունեանք ալ , Եկեղեցին Եպիսկոպոսարանը՝ դպրոցը՝ դպրոցը , տասն տաս և հինգ երիտասարդ գիշեր ցորեկ կը հսկեն ,

օղի և գինի խմելով , և անցեալները իրենց մէջէն մէկը իւր պահնորդութեան պաշտօնը չը կատարելուն համար պատուականապէս տրփեցին :

Ասոնք են ահաւասիկ տեղւոյս ստոյգ լուրերը , ասկէ զատ դարձեալ հեռագիր եկած է Պօլիսէն , որ տեղւոյս Գարս Կիւրէղեան Հասունիսթ Եպիսկոպոսին իշխանութիւնը առնուելով , առ այժմ՝ անոր տեղ Պատրիարքի փոխանորդ անուամբ մէկը պիտի գայ Եղեր , որնոր կարող պիտի ըլլայ՝ թէ եկեղեցին բանալ , և թէ ամեն ազգային կալուածոց տէր ըլլալ , քանզի մինչև այսօր տեղւոյս վալին չը համարձակիր Բ. Գ. Ա. Ե. եկած հրամանը գործադրելու փորձ մ'ընել , վախճալով որ չ'ըլլայ թէ խռովութիւն մը ծագի և ինքը պատճառ եղած ըլլայ անոր :

Այս մասին Վ. Վալին առ Բ. Դուռն ըրած հեռագրին պատասխանն ալ տակաւին չէ եկած : Տեսնենք երբ կազատի ժողովուրդը , այս ծպտեալ ճիղուիթաց ձեռքէն » :



Այսօր մեծաւ ուրախութեամբ կը ծանուցանեմք թէ Տաճկաստան նոր կեանք մը առնելու Տարեգլուխը մտաւ ՄԻՏՏԱԹ փաշայի Մեծ-Եպարքոս անուանուելովն :

Մամուլ այս լուրը իբր Գաղաքական չըճարատարակեր , այլ իբր ազգային , վասնզի մեծոյս ունինք որ գաւառաց հարստահարութիւնները ալ բոլորովին պիտի դադրին , նորին բարձր վսեմութեան հայրագութ խնամօքը :

Գալիլէոսի դրութիւնը սա է թէ, մեր կե-
ցած երկիրը կը շարժի ու կը դառնայ :

Այս դրութեան ամենէն աւելի հետեւող
աշակերտները գինովներն են . որք բոլորովին
համոզուած են . երկրին դառնալուն .

Աչքերը թէւ բերնէն բարձր են , սակայն
հիմայ անանկ մարդիկ կան , որոնց ձայնը բար-
ձրը է՝ իսկ տեսութիւննին ցած ու կարճ .

Կըսեն թէ սառոյցը ծառին արմատն ու
ոստերը կայրէ . ըսելէ թէ , սառոյցը կրակէն
ալ , արևէն ալ աւելի տաք , ըլլալու է :

Ամեն բան գործածուելով կը մաշի , սիրտ-
նէ միայն որ գործածուած չ'ըլլալուն համար
կը մաշի .

Այս կիրակի Օխլամուրի պարտէզը պտը-
տելու դաջող բաղմութեան մէջէն , երկու
աղնուական ընտանեաց՝ իրիկուան ետ դառ-
ցած ատեննին , մէկը իւր 14 տարեկան աղջի-
կը , միւսն ալ իւր 19 տարեկան մանչ զաւա-
կը՝ գրկերնուն ձգելով , պարտէզին ծառա-
տաններուն մէջ կորուսեր են .

ՆԵՐՇՆՁՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐԴԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ԿԱՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԳՐԵԱՅ

ՅԱԿՈԲ Կ. ԱՃԷՄԵԱՆ

Նիւթն է՝ դաստիարակութեան վրայ մտա-
ծութիւնք , ընտանեաց ապագայն , կրթու-
թեան կատարելագործումն ու ազդեցութիւ-
նը , յառաջագիմութեան սահմանը , մարդու
զարգացումը , գիտութիւնն ու ագիտութիւնն ,

յիշատակ անցելոյն , պատերազմ , քաղաքա-
կրթութիւնն ու քրիստոնէութիւնն , պայման
ազգայ յառաջագիմութեան , փառասիրու-
թիւնն , փառամոլներու չարիքը , գովելի փա-
ռասէր մը , առաքինութիւնն , երջանկութեան
դադալարը , վշտաց դարմանն ու սփոփանքը ,
մարդու պարտաւորութիւնքը , ճշմարիտ եր-
ջանկութեան կայանը .

Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց խանութ-
ները , Մահմուտ-փաշա Պոյաճի Մանուկ աղա-
յի քով ու կարմըլին գլխու պարտէս : Գին 3 զըշ :

Այսչափ ութիւնները երեք դու-
րուշի ծախելով՝ եթէ վերոյիշեալ
Պարոն հեղինակը թօփ չը նետէ
նէ , մե՛ծ հրաշք է :

ՆՈՐ ՀՐՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պէտրոս Դուրեանի գործոց հրատարակիչ
մասնաժողովը ներկայիւ կը յայտարարէ ազ-
գային բանասիրաց թէ՛ սոյն վաղամեակի հե-
ղինակին երկասիրութեանց տպագրութեան
ձեռնարկն ՚ի գլուխ հանած է , ինչպէս որ խոս-
տացած էր նախորդ յայտարարութեամբ մը :

Հրատարակութիւնը կը բաղկանայ 309 ե-
րես ութածալ հատորէ մը՝ որ կը պարունակէ
հինգ ընտիր թատերական ու խել մը բանաս-
տեղծական հեղինակութիւններ :

Մէկ հատորոց գինն է 30 դուրուշ . իսկ
բաժանորդաց համար մէկ մէճիա :

Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով :

ՇԱՐԱԳԻՐ — ՏՆՕՐԷՆ

ԳԻՐՈՐԳ Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ԳԻՐԳՅԱՆ

ՁԵՆԱՆՁԱՐԱՐ ՆՕՐՈՒՇԸ ԲԵՃԱ ՓԱՏԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3